

УДК 658:330.341 (045)

К. С. Дяченко,
здобувач кафедри економіки підприємств міського господарства,
Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, м. Харків

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

K. Diachenko,
an applicant for a degree candidate of economic sciences,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO EVALUATION OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES OF A BUILD INDUSTRY OF UKRAINE

У статті розглянуто теоретико-методичні підходи до визначення економічної безпеки підприємств, що є особливо актуальним у сучасних умовах макроекономічної та політичної кризи в країні. В умовах, коли гостро постає питання не лише забезпечення сталого та стабільного розвитку і функціонування вітчизняних підприємств, а і захисту усіх форм власності, створення сприятливих умов для ведення та підтримання ефективної підприємницької діяльності. Висвітлено генезис даної економічної категорії, наведено ряд історичних документів та словників, де це поняття вперше знайшло своє відображення, а також наведено ряд нормативно-правових актів, що регламентують економічну безпеку в Україні та світі від витоків до наших днів. Систематизовано та узагальнено наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених, наведено найбільш поширені підходи до трактування даного поняття. Економічну безпеку підприємства визначено як складну багатofакторну категорію, що характеризується стійкістю по відношенню до негативного впливу ряду факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (які залежать від галузевої специфіки), спрямована на ефективне використання наявних ресурсів та ринкових можливостей, реалізації власних економічних інтересів за умов забезпечення конкурентоспроможності як за умов сталого соціального та економічного розвитку, так і в кризовий та посткризовий період. Акцентовано увагу на розгляді та виокремленні поняття економічної безпеки будівельних підприємств з урахуванням галузевої специфіки, проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід, запропоновано авторське визначення економічної безпеки будівельних підприємств — створення таких умов їх функціонування, за яких забезпечено достатній рівень економічної безпеки, який надає можливість реалізовувати економічні інтереси і створювати певний запас міцності для реалізації в подальшому економічних інтересів підприємств і обумовлюється технологією будівельного виробництва, його сезонністю, наявністю різноманітності об'єктів будівництва, можливими джерелами фінансування, розгалуженістю видів діяльності підприємств будівельної галузі, а також формуванням інституційного середовища здійснення діяльності у сфері будівництва.

In the article it is observed teoretiko-methodical going near determination of economic security of enterprises which are especially actual in the modern terms of macroeconomic and political crisis in a country.

In the conditions when the question of not only providing of steady and stable development and functioning of domestic enterprises is sharply arising but also defence of all patterns of ownership, creation of favourable terms for conducting and the support of effective entrepreneurial activity.

Genesis of this economic category is reflected, the row of historical documents and dictionaries is resulted, where this concept found the reflection first, and also a row is resulted normatively legal certificates which regulate economic security in Ukraine and world from sources to our days.

The scientific looks of domestic and foreign scientists are systematized and generalized, the most widespread approaches are resulted to interpretation of this concept.

Economic security of enterprise is certain as a difficult multivariable category which is characterized firmness in relation to negative influence of row of factors of internal and external environment (what depends on a particular branch specific), directed on the effective use of present resources and market possibilities, realization of own economic interests, at the terms of providing of competitiveness as at the terms of steady social and economic development so in a crisis and the period after the crisis.

Attention is accented on consideration and selection of concept of economic security of build enterprises taking into account of a particular branch specific. Domestic and foreign experience are analysed. Author determination of economic security of build enterprises is offered, creation of such their operating conditions as sufficient economic strength security, which gives possibility to realize economic interests and create the margin of safety for realization in future of economic interests of enterprises and it is stipulated on technology of a build production, it's seasonal prevalence, presence of variety of building objects, possible sourcings, ramified of types of activity of enterprises of a build industry, and also forming of istitutional environment of realization of activity in the sphere of building.

Ключові слова: будівельне підприємство, економічна безпека підприємств будівельної галузі, генезис, підхід, категорія.

Key words: building enterprise, economic security of the building industry, the genesis, the approach, the category.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах макроекономічної та політичної кризи, гостро постає питання не лише забезпечення сталого та стабільного розвитку і функціону-

вання вітчизняних підприємств, а і захист усіх форм власності, створення сприятливих умов для ведення та підтримання ефективної підприємницької діяльності.

Будівельна галузь України як одна з провідних галузей економіки держави, зазнала впливу кризових явищ, що призвело до зниження частки у структурі ВВП та навіть до від'ємних його показників за останній квартал поточного року [1]. Окрім несприятливих економічних та політичних умов, невирішеними залишаються ряд питань, зокрема: наявність протиріч та недосконалість діючого чинного законодавства, підвищення сектору тіньової економіки, слабкість адміністративного ресурсу тощо. Всі ці фактори змушують вітчизняні підприємства приділяти підвищену увагу до питань формування та забезпечення власної економічної безпеки в сучасних умовах та на майбутнє.

Тож за сучасних умов особливої актуальності набувають питання створення дієвих механізмів підвищення рівня економічної безпеки підприємств, оскільки ефективність та показники результатів роботи останніх визначається надійністю системи управління економічною безпекою будівельних підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із стійкістю економічного розвитку й економічною безпекою підприємства зокрема, здійснено провідними зарубіжними і вітчизняними науковцями, а саме: Л. Абалкіним [2], В. Амітаном, З. Варналієм, Н. Ващенко, М. Войнаренком, В. Гейцем, Л. Донець, Я. Жаліло, Г. Пастернаком-Таранушенком, Н. Реверчуком [3], А. Татаркіною, В. Тамбовцевим та ін.

Проте, не зважаючи на широке коло досліджень, поза увагою науковців залишилось питання сутності економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Деякі аспекти особливостей економічної безпеки підприємств будівельної галузі були висвітлені в роботах: Т. Адреевої, Н. Богдан, О. Блажевич, О. Молодід, Т. Пушкар, Л. Саприкіної, М. Чорної [4—10].

У представлених працях вітчизняних і зарубіжних науковців достатньо глибоко досліджено причини, функції, значення та особливості організації економічної безпеки на підприємствах; розроблено загальні підходи до аналізу й оцінювання її функціональних складових. Але, незважаючи на досить широке коло проведених досліджень існуючих питань і заходів із забезпечення економічної безпеки підприємств, залишаються недостатньо вивченими і потребують подальшого поглибленого дослідження визначення економічної безпеки будівельних підприємств з урахуванням особливостей галузевої специфіки.

НЕВИРІШЕНІ СКЛАДОВІ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Питання щодо вивчення сутності, показників, методики діагностики рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі, виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз, розробки власне механізму управління економічною безпекою та його впровадження на сучасних будівельних підприємствах у ринковій економіці залишилися поза увагою більшості наукових робіт. Тому виникає нагальна потреба у подальшому розвитку теоретико-методичних засад управління економічною безпекою будівельних підприємств, уточнення теоретичних підходів до її визначення, розвиток наукових підходів до управління економічною без-

Еволюція поняття «економічна безпека підприємства»			
I етап	Початок 90-пр. XX ст.	Г. Андрощук, Л. Вороненко, І. Давидов	Головне питання економічної безпеки суб'єктів полягає у ступені надійності захисту інформації
II етап	1995-1999 рр.	Д. Ковальов, Т. Сухорукова, Н. Капустін, В. Забродський	Економічна безпека підприємства розглядається як захищеність діяльності від негативного зовнішнього впливу
III етап	2000 р. – до сьогодні	В. Тамбовцев, С. Олейніков, О. Бандурка, А. Козаченко, Т. Косянчук, В. Пономарьов	Економічна безпека підприємства розглядається як стан захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, що дозволяє надійно зберегти й ефективно використовувати матеріальний і фінансовий потенціал

Рис. 1. Генезис поняття "економічна безпека підприємства"

Джерело: [15].

пекою будівельних підприємств на підґрунті висвітлення основних функціональних цілей економічної безпеки підприємства в умовах кризового періоду.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТІ

Метою дослідження є систематизація та узагальнення теоретичних підходів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо визначення економічної безпеки підприємств будівельної галузі, та представлення авторського бачення сутності даної категорії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розглядаючи генезис даної економічної категорії, термін "безпека" почали вживати ще в XVII столітті. Трактатування даного поняття знайшло своє відображення в ряді історичних документів ("Положення про заходи щодо охорони державного порядку та громадського спокою" 1881 р.) та словників (словник Робера, 1190 р., тлумачний словник Дала). У 1904 р. Президент США Теодор Рузвельт запровадив термін "національна безпека". У цей же час починає вживатися і термін "економічна безпека", зокрема щодо ситуації, яка склалася після розпаду колоніальної системи внаслідок порушення традиційних зв'язків між індустриальними країнами та їх колишніми колоніями. Офіційного статусу термін "економічна безпека" набув лише в 1985 р. з прийняттям на 40-й сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюції "Міжнародна економічна безпека". На 42-й сесії Генеральної асамблеї ООН був зробленим наступний крок — прийнято Концепцію міжнародної економічної безпеки [11].

В сучасній Україні перше законодавче закріплення поняття економічної безпеки вказано у 17 ст. Конституції України [12], та знайшло подальше відображення в Концепції економічної безпеки України 1998 р., в якій суть економічної безпеки країни визначена як "...спроможність національної економіки забезпечити свій вільний, незалежний розвиток і утримати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за всіх умов несприятливих умов і варіантів розвитку подій та здатність Української держави захистити національні економічні інтереси від зовнішніх та внутрішніх загроз". У 2003 р. було прийнято Закон України "Про основи національної безпеки України" [13]; у 2012 р. у зв'язку з фінансовою кризою було затверджено Концепцію забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [14].

Таблиця 1. Наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених до трактування категорії "економічна безпека підприємства"

№ з/п	Автори	Трактування
1.	Л. Абалкін, [2]	стан економічної системи , який дозволяє їй розвиватися динамічно, ефективно і вирішувати соціальні задачі, і при якому держава має можливість виробляти і впроваджувати в життя незалежну економічну політику
2.	С. Афонцев, [16, с. 79]	стійкість національної економічної системи до ендогенних і екзогенних шоків економічного або політичного походження, що проявляються в її здатності нейтралізувати потенційні джерела негативних шоків і мінімізувати збиток, пов'язаний з шоками які реально відбулися
3.	Н. Ващенко, Л. Донець, [16, с. 79]	вперше розглядають забезпечення економічної безпеки виробничо-господарської структури через стратегію розроблення механізму забезпечення економічної безпеки на підприємстві , який подають як набір засобів, а також систему організації їх використання і контролю, за допомогою яких можна досягти найвищого рівня економічної безпеки підприємства. Їм вдалось, на відміну від інших, виділити як найважливіший етап забезпечення економічної безпеки підприємства стратегічне планування і прогнозування його економічної стабільності. Цей етап передбачає розроблення стратегічного плану досягнення економічної безпеки
4.	Я. Жаліло	складна багатофакторна категорія, що характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб власного населення та держави, протистояння дестабілізуючій дії чинників, що створюють загрозу нормальному розвитку країни, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання
5.	М. Коваленко	найважливіша якісна характеристика економічної системи , її визначальну здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення та стійке забезпечення ресурсами для розвитку господарської діяльності
6.	О. Лепіхов, [16, с. 79]	стан економічної системи , який характеризується стійкістю по відношенню до впливу внутрішніх та зовнішніх дій, що загрожують суспільству
7.	С. Мочерний [16, с. 79]	стан незалежності держави у формуванні й розвитку власної економічної системи та комплекс заходів щодо її забезпечення
8.	Ю. Лисенко, С. Міщенко, Р. Руденський	такий стан виробничо-економічної системи , при якому функціонують механізми запобігання чи зменшення ступеня впливу погроз стабільності функціонування й розвитку підприємства
9.	А. Татаркін, О. Романова, А. Куклін	сукупність властивостей економічної системи регіону, що забезпечують стабільність, стійкість і поступальність розвитку регіону, певну незалежність та інтеграцію з економікою держави в умовах дії різного виду загроз

У науковій літературі зустрічаються різноманітні теоретичні підходи до визначення економічної безпеки підприємства. З-поміж всього спектру точок зору виділяють три основні етапи еволюції наукової думки до розуміння даної категорії (рис. 1).

Подальше дослідження поняття "економічна безпека підприємства" дозволило представити наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених в табл. 1.

В сучасній економічній науці існує безліч підходів до визначення поняття "економічна безпека" за рядом критеріїв — як система захисту; за класифікаційними підходами; на макро-, мезо- та мікро рівнях; за напрямками реалізації тощо (табл. 2).

Узагальнюючи наявні точки зору, ми погоджуємось з думкою Т.Є. Андрєєвої [4] та дійшли висновку, що якнайповніше категорія "економічна безпека" реалізується саме через "систему безпеки". Це комплексне поняття дає змогу

якнайповніше врахувати негативні загрози внутрішнього та зовнішнього середовищ на макро-, мезо-та мікрорівнях і дає змогу розробити ряд стратегічних методологічних положень на довго- та короткострокову перспективу.

Виходячи з вищевикладеного, можна запропонувати таке визначення економічної безпеки підприємства — складна багатофакторна категорія, що характеризується стійкістю по відношенню до негативного впливу ряду факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (які залежать від галузевої специфіки), спрямована на ефективне використання наявних ресурсів та ринкових можливостей, реалізації власних економічних інтересів за умов забезпечення конкурентоспроможності як за умов сталого соціального та економічного розвитку так і в кризовий та посткризовий період. Проте в наведених наукових підходах увага була приділена лише визначенню економічної безпеки підприємства в цілому, без урахування галузевої специфіки (рис.2).

Таблиця 2. Основні підходи до визначення категорії "економічна безпека підприємства"

Підходи	Сутність	Автори
Стійкість, стабільність та здатність до розвитку	Передбачає стійкість, здатність до саморозвитку та захисту комерційних інтересів	Є. Воробйов, Н. Капустін, Е. Раздіна, С. Дубецька, Н. Подлужна
Ресурсно-функціональний	Пріоритетним вважається найбільш ефективне використання наявних ресурсів, що повинно сприяти усуненню загроз та задоволенню інтересів	Е. Олейников, С. Ілляшенко, А. Крисін, І. Ципіна, Ю. Кваша, В. Сенгалова, А. Кириєнко, Т. Кузенко, В. Кириленко, О. Грунін, Л. Мельник
Спрямований на захист від загроз та реалізацію інтересів	Зорієнтований на захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз та реалізацію його інтересів	Л. Бендіков, В. Ярочкін, А. Могильний, В. Іванов, В. Шликов, А. Козаченко, В. Пономарьов, А. Ляшенко, В. Забродській, Н. Капустін, Д. Ковалев, Т. Сухарукова, А. Колосов

Джерело: [11].

Представлені на рисунку 2 існуючі підходи вітчизняних вчених щодо трактування категорії "економічна безпека підприємств будівельної галузі" дозволяють дійти висновку, що виокремлення та розгляд економічної безпеки з урахуванням галузевої специфіки є необхідною умовою. Адже, розглядаючи дане поняття як "систему" (технологічну, функціональну; систему, що складається з окремих блоків, ресурсів, можливостей заходів та результатів), можна передбачити, спрогнозувати та забезпечити як на коротко-, так і на довгострокову перспективу підтримання стабільного функціону-

 Теоретико-методичні підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємств будівельної галузі»	
Богдан Н.М., [5]	<ul style="list-style-type: none"> - Економічна безпека підприємств – забезпечення реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища з застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища. Економічна безпека підприємств будівельної галузі – реалізація будівельної продукції будівельними підприємствами в процесі їх ефективної взаємодії із підприємствами сумісних галузей комплексу
Саприкіна Л. М., [5]	стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу
Андрєєва Т. С., [4]	<ul style="list-style-type: none"> - Міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємств. - Система безпеки підприємств, що визначається в певних методологічних положеннях (унікальність, самостійність, комплексність, спирається на методологічні основи наукової теорії безпеки)
Молодід О. О., [7]	економічна безпека будівельного підприємства як технологічної системи дозволяє виділити домінуючу та ведені функціональні складові, які б відповідали чотирьом елементам системи. Особливості кожного елемента системи визначаються і характеризуються призначенням, функціями елементів системи, його місцем
Чорна М.В., Пирятинська І. В., [10]	<ul style="list-style-type: none"> - Складне багатозначне поняття, яке доцільно розглядати з різних позицій відповідно до мети дослідження як захищеність діяльності підприємства, його потенціалу, інтересів, ресурсів; певний стан ресурсів, відносин, зв'язків господарюючого суб'єкта; систему заходів, спрямованих на забезпечення його конкурентоспроможності, стійкості, економічних інтересів; властивості підприємства до розвитку, самовиживання, досягнення визначених цілей; гармонізацію економічних інтересів тощо. - Комплекс (система), який складається з окремих блоків (підсистем): ресурсів; можливостей; системи заходів; результатів. - Економічна безпека підприємств будівельної галузі – один із аспектів характеристики підприємства, що відображає його здатність нормально функціонувати для досягнення своїх цілей за умов протистояння можливому впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовища
Авторський підхід	створення таких умов їх функціонування, за яких забезпечено достатній рівень економічної безпеки, який надає можливість реалізовувати економічні інтереси і створювати певний запас міцності для реалізації в подальшому економічних інтересів підприємств і обумовлюється технологією будівельного виробництва, його сезонністю, наявністю різноманітності об'єктів будівництва, можливими джерелами фінансування, розгалуженістю видів діяльності підприємств будівельної галузі, а також формуванням інституційного середовища здійснення діяльності у сфері будівництва [8]

Рис. 2. Теоретико-методичні підходи до визначення поняття "економічна безпека підприємств будівельної галузі"

вання та розвитку; підвищення рівня протидії негативним впливам кризових явищ, що знаходять свій прояв через дію внутрішніх та зовнішніх факторів, що притаманні будівельній галузі; вчасно виявляти та попереджати їх; та в разі настання — реагувати оперативно, вирішуючи проблеми поетапно — за окресленими елементами (складовими) згаданої системи.

Проте якнайповніше, на нашу думку, економічну безпеку підприємств будівельної галузі доцільно визначити як створення таких умов їх функціонування, при яких забезпечено достатній рівень економічної безпеки, який надає можливість реалізовувати економічні інтереси і створювати певний запас міцності для реалізації в подальшому економічних інтересів підприємств і обумовлюється технологією будівельного виробництва, його сезонністю, наявністю різноманітності об'єктів будівництва, можливими джерелами фінансування, розгалуженістю видів діяльності підприємств будівельної галузі, а також формуванням інституційного середовища здійснення діяльності у сфері будівництва.

ВИСНОВОК АБО НАУКОВА НОВИЗНА

Таким чином, аналіз та систематизація наукових підходів вітчизняних і зарубіжних вчених до визначення категорій "економічна безпека" та "економічна безпека підприємств будівельної галузі", дослідження генезису цих понять, дозволили розкрити їх сутнісний зміст та довести, що дати єдине трактування даної економічної категорії досить складно насамперед через те, що кожна галузь економіки має свою специфіку, особливості, умови та існуючі потенційні загрози. Проте було зроблено спробу дати визначення обом поняттям, розмежувавши їх з урахуванням особливостей кожного окремо.

Незважаючи на стрімкий розвиток теоретико-методичних підходів до визначення економічної безпеки та економічної безпеки будівельних підприємств зокрема, у цій галузі залишається багато проблем прикладного характеру, які поки що не отримали належного вирішення і висвітлення та потребують подальшого розвитку і удосконалення у науковому і практичному аспектах.

Зокрема розробка цілісної системи економічної безпеки будівельного підприємства; розробка адаптованого до сьогоднішніх умов механізму управління економічною безпекою будівельного підприємства; розробка методики розрахунку індикаторів економічної безпеки підприємств будівельної галузі; аналіз і систематизація загроз як зовнішнього, так і внутрішнього середовищ суб'єкта господарювання тощо. Тому окреслені вище питання вимагають проведення подальших досліджень.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и поражение / Леонид Абалкин // Вопросы экономики. — 1994. — № 12. — С.4—13.
3. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: монографія / Реверчук Н.Й. — Львів ЛБІ НБУ. 2004. — 195 с.
4. Андрєєва Т.Є. Аналіз економічної безпеки діяльності підприємства як економічної категорії / Т.Є. Андрєєва, Т.Є. Петровська, І.Г. Грицькова // Коммунальное хозяйство городов. 2009. — № 87. — С. 219—224.
5. Богдан Н.М. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємств будівельного комплексу в процесі взаємодії із зовнішнім середовищем. [Електронний ресурс] / Н. М. Богдан. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1434&p=2>
6. Блажевич О. Г. Чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки будівельних підприємств / О. Блажевич // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. — 2011. — № 4. — С. 40—47.
7. Молодід О.О. Системний підхід при економіко-математичному моделюванні економічної безпеки будівельного підприємства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1373>
8. Пушкар Т.А. Особливості економічної безпеки підприємств будівельної галузі / Т.А. Пушкар, К.С. Дяченко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Зб. наук. праць ХНАДУ. — № 2 (5). — 2013. — Х.: ХНАДУ, 2013. — С. 134—139.
9. Саприкіна Л.М. Діагностика фінансового стану підприємства як основа забезпечення його економічної безпеки [Електронний ресурс] / Л.М. Саприкіна, К.І. Шипіл. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1577&p=1>
10. Чорна М.В. Класифікація загроз економічної безпеки підприємств галузі будівництва [Електронний ресурс] / М. В. Чорна, І. В. Піратинська: Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1477&p=1>
11. Штангрет А. М. Управління економічною безпекою підприємств авіаційної галузі: монографія / А.М. Штангрет. — Л.: Укр. акад. друкарства, 2011. — 251 с.
12. Конституція України [Електронний ресурс] / За даними Верховної Ради України / Відомості ВРУ, 1996, № 30, ст. 141. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1393765713028946>
13. Закон України Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] / За даними Верховної Ради України // Відомості ВРУ. — 2003. — №39. — Ст. 351 / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15/print1393765713028946>
14. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [Електронний ресурс]: за даними Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р. / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80>
15. Нікітіна А.В. Розвиток теоретичних засад економічної безпеки підприємства / А. Нікітіна // Всеукраїнський

науково-виробничий журнал Сталій розвиток економіки. — 2001. — № 3. — С. 82—85.

16. Науковий вісник Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. — Науки: економіка, політологія, історія. — 2012. — № 24 (176). — 202 с.

References:

1. State Statistics Committee of Ukraine (2014), Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 28 Oct 2014).
2. Abalkyn, L. (1994), "Russia's economic security: threats and defeat", *Voprosy ekonomyky*, vol. 12, pp.4—13.
3. Reverchuk, N. J. (2004), *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemnyts'kykh struktur* [Department of Economic Security business structures], LBI NBU, L'viv, Ukraine.
4. Andrieieva, T. Ye. Petrovs'ka, T.E. and Hryts'kova, I. H. (2009), "Analysis of the economic security of the enterprise as an economic category", *Kommunal'noe khozaijstvo horodov*, vol.87, pp. 219—224.
5. Bohdan, N. M. (2012), "Theoretical aspects of economic security building complex in the interaction with the environment", *Efektivna ekonomika*, vol. 10, [online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1434&p=2> (Accessed 28 Oct 2014).
6. Blazhevych, O. H. (2011), "Factors affecting the degree of safety of construction enterprises", *Naukovyj visnyk: Finansy, banky, investytsii*, vol.4, pp.40-47.
7. Molodid, O. O. (2012), "Systematic approach to economic modeling economic security construction company", *Efektivna ekonomika*, vol.9, [online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1373> (Accessed 28 Oct 2014).
8. Pushkar, T. A. and Diachenko, K. S. (2013), "Features of the economic security of the construction industry", *Problemy i perspektivy rozvytku pidpriemnytstva: Zb. nauk. prats' KhNADU*, vol. 2 (5), pp. 134-139.
9. Saprykina, L. M. (2012), "Diagnosis of the financial condition of the company as a basis to ensure its economic security", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, [online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1577&p=1> (Accessed 28 Oct 2014).
10. Chorna, M.V. and Piriatsin'ska, I. V. (2012), "Classification threats to economic security the construction industry", *Efektivna ekonomika*, vol. 10, [online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1477&p=1> (Accessed 28 Oct 2014).
11. Shtanhret, A. M. (2011), *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv aviatsijnoi haluzi* [Management of economic security of enterprises aviation industry], Ukr. akad. drukarstva, Lviv, Ukraine.
12. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1393765713028946> (Accessed 28 Oct 2014).
13. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15/print1393765713028946> (Accessed 28 Oct 2014).
14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), Order "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80> (Accessed 28 Oct 2014).
15. Nikitina, A.V., (2001), "Development of theoretical foundations of economic security", *Vseukrains'kyj naukovy-vyrobnychyj zhurnal Stalij rozvytok ekonomiky*, vol.3, pp.82-85.
16. Odes'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet (2012), *Naukovyj visnyk* [Scientific Bulletin] Vseukrains'ka asotsiatsiia molodykh naukovtsiv, Odesa, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2014 р.